

ก 3254

เกษตรวิสัย 2000

ฉบับที่ 18,358 วันจันทร์ที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2543

หน้า 27

สารสกัด

จากพืชที่มีฤทธิ์มาหับโค

กฤติยา มลาธานต์

ปัญหาหนึ่งของผู้เลี้ยงโคก็คือ ปัญหาเห็นโค เนื่องจากเห็นโค เป็นพยาธิภายนอกที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเลี้ยงโคมากที่สุด และ นอกจากนี้อังพเห็นโคในสัตว์ป่าพวกสัตว์กีบและอาจจะพบได้ในแพะ แกะ สุกรและสุนัขอีกด้วย

ความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากเห็นโคก็คือ เห็นจะดูดกินเลือดโคอย่างน้อย 0.5 CC ต่อเห็นหนึ่งตัว ดังนั้นหาก ปลปล่อยให้โคมีเห็นจำนวนมากจะทำให้โคเสียเลือดมาก ซุบพอม ไม่เจริญเติบโต สุขภาพทรุดโทรม น้ำหนักลด น้ำนมลด โโลหิตจางและอาจถึงตายได้ นอกจากนี้ยังมีรายงานว่าโคนมที่มีเห็นจะทำให้ให้น้ำนมลดลงวันละประมาณ ครึ่งลิตร

นอกจากนี้เห็นยังเป็นพาหะนำโรคไข้เห็นหรือโรคเขี้ยวแดง ซึ่ง

เชื้อโรคจะติดอยู่ที่เมื่อดูดเลือดทำให้เม็ดเลือดแดงของโคแตก โภจะแสดงอาการโลหิตจางอย่างรุนแรง ซึ่งอาจจะทำให้โคตายในที่สุด

ถ้ารับวงจรชีวิตของเห็นโคนั้น จะมีการเจริญจากตัวอ่อนเป็นตัว กลางวัยและตัวเต็มวัยอยู่บนตัวโคตัวเดียวเลย ไม่เหมือนกับเห็นสุนัขที่มีการ

ปลออดตัวลงพื้นมาลอกคราบเพื่อเจริญไปเป็นตัวกลางวัยและปลออดตัวลงพื้น อีกครั้งเพื่อลอกคราบไปเป็นตัวเต็มวัย การปลออดลงพื้นแล้วมันก็จะขึ้นบนตัว สุนัขตัวใหม่ซึ่งจะไม่ใช้ตัวเดิม

โดยทั่วไปเห็นโคตัวเมียที่ดูดเลือดจนตัวป่องเต็มที่แล้วจึงจะปลออด ตัวลงพื้นคลานไปหาที่ออกไข่ ซึ่งจะเป็นที่ที่ไม่มีแคคตอส ซึ่งหากเห็นหล่น ในคอกโคมันจะคลานไปไข่ตามชอกมุมคอก ตามกองมูลสัตว์ ตามกองหญ้า และหากเห็นหล่นไ้มแปลงหญ้ามันจะออกไข่บริเวณโคนกองหญ้าหรือใต้กอง มูลโค โดยเห็นตัวเมียจะเริ่มออกไข่ภายใน 2-3 วันหลังจากหล่นลงพื้น และจะออกไข่หมดภายใน 1 สัปดาห์ เห็นตัวเมียหนึ่งตัวจะออกไข่เฉลี่ย 1,800 ฟอง และเมื่อออกไข่หมดก็จะตาย

ไข่เห็นนั้นจะฟักเป็นตัวอ่อนเมื่อครบ 3 สัปดาห์ และเมื่อขึ้นบน ตัวโคก็จะเริ่มดูดเลือดโคประมาณ 1 สัปดาห์ก็จะลอกคราบเป็นเห็นวัยรุ่น และอีก 1 สัปดาห์ต่อมาก็จะลอกคราบเป็นเห็นตัวเต็มวัย ซึ่งหากรวมระยะเวลาวงจรชีวิตของเห็นอย่างน้อย 8 สัปดาห์ ดังนั้นการกำจัดเห็นโคจึงควร ฉีดพ่นฆ่าเห็นตัวอ่อนที่ขึ้นใหม่ที่ตัวโคทุกสัปดาห์ ก่อนที่เห็นตัวอ่อนจะ ลอกคราบกลายเป็นเห็นวัยรุ่น

รศ.ดร.ณรงค์ จึงสมานญาติ และคณะจากคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ทำการศึกษาวิจัยหาพิษที่มีฤทธิ์ฆ่าเห็น โภมาตั้งแต่ปี 2531 โดยได้ทำการทดสอบฤทธิ์ฆ่าเห็นโคจากพิษ 323 ชนิด

และได้ศึกษาหาวิธีสกัดแบบง่าย ๆ เพื่อให้ เกษตรกรสามารถทำเองได้ในท้องถิ่น ซึ่งพิษที่ เกษตรกรสามารถสกัดเองได้และ สารสกัดที่ได้มี ฤทธิ์ฆ่าเห็นได้ดีมี 6 ชนิด คือเมล็ดน้อยหน่า เมล็ดมันแกว ใบตะไคร้แดง ใบตะไคร้หอม เปลือกพื้งอัม และมะขามเปรี้ยว

การใช้สารสกัดจากพืชดังกล่าวฆ่าเห็นโค มีข้อดีคือ

1. ลดค่าใช้จ่ายของเกษตรกรในการซื้อ ยาฆ่าเห็นสังเคราะห์ที่มีราคาแพง
2. ลดการซื้อยาฆ่าเห็นจากต่างประเทศ
3. ลดการเสี่ยงอันตรายของเกษตรกรที่ ใช้ยาฆ่าเห็นสังเคราะห์ ซึ่งเป็นสารพิษที่เสื่อม สลายยาก
4. สารสกัดจากพืชจะเสื่อมสลายง่าย ไม่ก่อให้เกิดสายพันธุ์เห็นที่ดื้อยา ไม่ตกค้างเป็น พิษในสิ่งแวดล้อมและปลอดภัยต่อผู้ใช้รวมถึงผู้ บริโภคด้วย
5. สามารถพึ่งตนเองได้ ตามองพระราชา คำรัสเรื่อง "เศรษฐกิจแบบพอเพียง" ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จากการทดสอบความเข้มข้นของสาร สกัดที่เกษตรกรจะนำไปใช้พ่นฆ่าเห็นแล้วพบว่า สารสกัดจากเมล็ดน้อยหน่าจะดีที่สุด เนื่องจาก เป็นพืชที่รู้จักกันดี หาง่าย ราคาถูก มีฤทธิ์ฆ่าเห็น เร็ว เสื่อมสลายง่ายและสารสกัดที่ได้สามารถเจือ จางได้มาก

ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ การใช้สารสกัดจากพืชฆ่าเห็นโคได้ที่ รศ.ดร. ณรงค์ จึงสมานญาติ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร. 579-7539 หรือ (034) 351-901-3.